

ΜΑΡΑΣΜΟΣ*

ΜTAN σ' ἔνα λιμάνι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἀπάνω στὴ ρουμελιώτικη ἀκτῇ, σὲ μιὰ σκάλα ὅπου ἀνάργια καθρεφτίζουνται στὸ γιαλὸ σὲ μιὰ γραμμὴ τὰ σπίτια, κ' ἀγναντεύεις ἄντικρυ τὸ Μωρλά, ποὺ στεφανόνουν ψηλὰ ἡ κορυφαῖς τῆς Ζείρλας· θέλεις πὲς πῶς ήταν ἡ Βιτρινίτσα, θέλεις ἡ Ἰτιά.

Καμμὶὰν ἐκατοστὴ ὄργυαῖς ἀνοιχτὰ ήταν ἀραγμένη μιὰ μπρατσέρα ωμορφη, καινούργιο καραβάκι, ποὺ ὅτι λὲς κ' εἶχε ἔγκλυστρήσει ἀπὸ τὰ σκαρδὰ τοῦ Γαλαξείδιοῦ.

Ήταν ἔτοιμο νὰ τὰ πριμάρη. Τὸ πρᾶμμα ἐφαίνουνταν καθαρά. Γιατὶ καὶ ὁ φλόκος ήταν ἀπλωμένος καὶ γώρια

* ΣΗΜ. — Τὸν κράτιστον λειτουργὸν τῆς Θέμιδος καὶ κομψότατον λογογράφον κ. Ἐμμ. Σ. Λυκούδην οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Ἡμερολογίου ἔγνωρισαν ἥδη καὶ ἔξτιμησαν ἀρκούντως ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ προηγουμένων δημοσιευμάτων του, ὡς καλλιτέχνην τῆς καθαρευούσης ἀπαράμιλλον, εἰς τῆς ὅποιας τὰς καλλονάς, μετὰ τὸν Ἀναστ. Βυζάντιον καὶ τὸν Σπ. Ζαμπέλιον, διλγοὶ ἐνεδάθυναν καὶ ἐμυήθησαν ὅσον ὁ ἡμέτερος συνεργάτης. Καὶ ὅμως διὰ τοῦ ὑπ' ὅψιν τρυφερωτάτου διηγήματος, ἐνῷ ἡ ἀδρότης τοῦ αἰσθήματος ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ζωγραφικὴν δύναμιν τῆς φράσεως, ἀναφαίνεται καὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης γνώστης καὶ χειριστῆς δεξιώτατος, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει, μίαν ἔτι φοράν, ὅτι ὁ ἀληθῆς καλλιτέχνης, ἀρκεῖ νὰ ἔγκλείη ἐν ἑαυτῷ τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς τέχνης, διὰ νὰ παραγάγῃ ἔργα ἄρτια ὑπὸ οἰανδήποτε γλωσσικὴν μορφήν.

ἀπ' αὐτὸν ισάριζαν καὶ τὸ τουρκετίνο καὶ τὴν μαΐστρα.

"Αξαφνα βλέπω νὰ λύσουν τὴν φελοῦνα του ἀπὸ τὴν πρύμη καὶ νὰν τὴν στέλνουν ἔξω." Ενας μονάχος ναύτης ἦταν στὸ πρυμνὸν κουπὶ τὸ μοναχό, στρηφογυρίζοντάς το σὰν Ἐλικα βαπορόλο, καὶ στὴν κουπαστὴ μποστὰ ὄλόρθι ἔνα μαῦρο καραβόσκυλο ποῦ οὔρλιαζε λυπητερά.

'Ακοστάρει ἡ βάρκα στὴν ἀμμουδιά, μπρὸς στὰ μαγαζεῖα τοῦ γιαλοῦ, καθαυτὸ μάλιστα μπροστὰ σὲ μιὰ σκιάδα, ποῦ εἶχαν στημένη μὲ πάλους ἀπάνω στὴ θάλασσα γιὰ νὰ πέρνουν ἐκεῖ μὲ τὸ μπάτη τὸν ἀργιλέ τους οἱ θεργιακλῆδες. Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀκοστάρισε, βλέπω τὸ ναύτη νὰ ἀρπάξῃ τὸ μαῦρο τὸ σκυλὶ ἔτσι σὰν τραγὶ ἀπὸ τὸ σθέρχο καὶ ἀπὸ τὴν ράγη καὶ νὰ τὸ πετάξῃ μὲ δύγαμι στὴν ξηρά. Κι' ὅτι τὸ πέταξε, λάμνοντας μὲ δυναταῖς κουπιαίς, ἀνοίχτηκε ἀμέσως ἀρέδο καὶ τράβαγε μὲ βίᾳ κατὰ τὴν μπρατσέρα.

Μὰ τὸ σκυλὶ ἐρίγθηκε στὴ θάλασσα, κυνηγῶντας τὴν βάρκα, καὶ κολύμπαε οὔρλιαζοντας λυπητερά· ἔλαμψε ὁ ναύτης μὲ τὸ μονάχο κουπὶ, καργάροντας ὅσο μποροῦσε τὸ δρόμο τῆς βάρκας, μὰ καὶ τὸ σκυλὶ ἀπελπισμένο ἐχτύπαε ὅσο μποροῦσε μὲ τὰ ποδάρια τὸ νερὸν καὶ τὸ φτασε τὸ φελοῦν!

Τότε ὁ ναύτης μὲ ἄγριο θυμὸ σηκόνει τὸ κουπὶ καὶ τὸ χτυπᾷ τὸ ἀμοιρό στὸ κεφάλι, λέγοντας :— Τὸ Θεό σου.. ποῦ νόμισες πῶς θὰ γυρίσης πάλι στὸ καράδι.

Τότε οὔρλιασε τὸ ἔρημο πλειὸ θιλιθερά· θέλεις ἀπὸ τὸν πόνο, θέλεις ἀπὸ καῦμό. Δὲν ἐγύρεψε νὰ ἀκολουθήσῃ πλειὰ τὴν βάρκα, ἀλλὰ χαχλάκιζε μὲ τὰ ποδάρια τὰ νερά, χωρὶς σκοπό, χωρὶς νόημα, μόνε-μόνε ὅσο νὰ μὴ βουλιάξῃ.

Εἰδα τότε τὴν φελοῦνα νὰ ἀκοστάρῃ τὴν μπρατσέρα· ὁ ναύτης τὴν ἔδεσε στὴν πρύμη καὶ ἐσαλτάρισε ἀπάνω. Καὶ ἡ μπρατσέρα ὄλο καὶ νὰ σαλπάρῃ. "Ετριζε ἡ ἀλυσίδα δυνατὰ καὶ σὲ λίγο ἐπῆραν μέσα τὸ ἀγγουρέτο. Φυσοῦσε καλούτσικο μαΐστραλι καὶ στὴ στιγμὴν ἐπῆραν τὰ πανιά· καὶ φλόκος καὶ τουρκετίνο καὶ μαΐστρα. Κ' ἐχύθηκε σὰ χέλι ἀπάνω στὰ νερά ἡ μπρατσέρα αφίνοντας πίσω ἀπὸ τὴν πρύμη γοχλάτο ἀφρισμένο αὐλάκι, καὶ τραβῶντας γοργὰ μὲ ρότα κατὰ τὸ Αἴγιο.

Τὸ σκυλὶ ὄλο καὶ οὔρλιαζε χτυπῶντας μὲ ἀπελπισία τὴν

θάλασσα καὶ τραβῶντας κατὰ τὸ πέλαγος. Ἀλλὰ ἐμάκραινε ὄλοντα γοργὰ ἢ μπροτσέρα καὶ στὸ τέλος ἀπελπίστηκε. — Ἐγύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὴ στερλὰ καὶ μὲ κόπο πολὺ καὶ ἀγωνία ἔφτασε νὰ βγῆ καὶ νὰ πέσῃ σὰν ψόφῳ ἀπάνω στὴς τούφαις απὸ τὰ φύκια, ὅπου εἶχε σωριάσει ὁ μπάτης, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκιάδα, εἰδος ἐξέδρας ποῦ σᾶς εἴπα πῶς εἶχε στήσει μὲ παλούκια ἀπάνω στὸ νερὸ ὁ καφετζῆς ἀκουμπῶντας την στὸ μουράγιο.

“Οτι ἔφτασε, ἐσηκώθηκε ὄλόρθο καὶ τεντόνοντας τὸ λαιμὸ ὄλο καὶ οὔρλιαζε σπαραγτικά, ἀγναντεύοντας τὰ ἀσπρα λατίνια τῆς μπρατσέρας ποῦ χώνευαν θολὰ στὴν καταχνιὰ τοῦ πελάγου· καὶ ἐφούσκονε καὶ μάζευε, στὴ βαργάλα του τὴν ἀνασανὰ σὰ φυσσερό, ἢ κοιλά του καὶ τουρτούριζε παγωμένο, ἐνῷ ἐστράγγιζε ἀπὸ πάνω του τὸ ἀρμυρὸ νερό.

* * *

Τὸ ἔθλεπα ἐκεῖ τρεῖς μέραις καθισμένο πάντα στ' ἀκρογιάλι νὰ ἀγναντεύῃ τὸ πέλαγο. Δὲν ἐσάλευε ἀπὸ κεῖ. — Τοῦ πήγαινα ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐξέδρα τοῦ γλυκοῦ ψωμί, κόκκαλα, μὰ τοῦ κάκου. Δὲν ἐννοοῦσε οὔτε νὰ μυρίσῃ τροφή. Κι' ὅλο κ' ἐσούρονε κ' ἐπερδουκλόνουνταν ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τὰ πόδια του, ὅταν ζητοῦσε νὰ κινηθῇ, σὰν νὰ εἶχε ποδόλυσσα· καὶ τὰ παγίδια του ἐμετριόντουσαν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ πετσί του.

Τὰ παιδιά τοῦ ἔκαναν μαρτύρια, γιατὶ δὲν εἶχε ἀφέντη· ήταν, ἔλεγχαν, σκυλὶ τοῦ δρόμου· βροχὴ ἐπεφταν ἀπάνω του ἢ πέτραις· τὸ κούτσαναν καὶ ὅλα γιὰ καλά. Ἀλλ' αὐτό, πρᾶγμα παράξενο, δὲν ἐννοοῦσε νὰ φύγῃ. Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τῆς σανίδες τῆς σκιάδας πάντα ἐκεῖ. Τί ξέρεις; τοῦ ἐφαίνουνταν ἵσως πῶς ήταν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κουπαστὴ τῆς μπρατσέρας του, τοῦ σπιτιοῦ του. Καὶ ὅμως τοῦ ἔκαναν τόσα τὰ παιδιά, ὅπου κ' ἐγὼ ἀπορῶ πῶς δὲν τὸ εἶχαν τελειωμένο.

Μία μέρα ἀφοῦ τὸ χάϊδεψα πολύ, τοῦ ἔδεσα τὸ λαιμὸ μὲ ἔνα μαντῆλι καὶ ἑζήτησα νὰ τὸ πάρω μαζύ μου στὸ σπίτι ποῦ εἶχα στὸ γιαλὸ κοντά. Μὲ ἀκολούθησε χωρίς ἀντίστασι κου-

νῶντας τὴν οὐρά του. "Αμα ἔφθασε στὸ σπίτι τὸ ἔλυσσα καὶ τὸ ἐχαῖδεψα πολύ. Μὲ τήραγε μὲ τὰ τίμια μάτια τοῦ σκυλιοῦ, ὅλο εὐγνωμοσύνη καὶ συμπάθεια, μάτια ποῦ ἀν καὶ ζῶ ἐζωγραφίζουνταν ἀπάνω τους ὅλος ὁ βαθὺς καῦμὸς ποῦ τοῦ σπάρακε τὴν ψυχὴν καὶ γλύφοντάς μου τὰ χέρια ἔφυγε ἀργὰ ἀργά. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ κουνῶντας τὴν οὐρὰ μὲ ἐκύτταξε πάλι μὲ τὰ πονεμένα μάτια του καὶ ἐτράβηξε. — Τὸ ἔννοιωσα τὸ δυστυχίσμένο. Δὲν γίθελε νὰ τὸ παρεξηγήσω. Ἀλαλο ἦταν τὸ στόμα του, ἀλλὰ ἐκείνη ἡ θλιβερὰ ματιὰ μοῦ ἐφάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε: Μὴ μὲ πάρης γιὰ ἀχάριστο ἀλλὰ θέλω ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ποῦ μοιάζει τόσο τὸ καράδι μου νὰ ἔψυχήσω, ἐκεῖ ἀγναντεύοντας τὸ πέλαγος καὶ ρουφῶντας τὴν ἀρμύρα ποῦ φέρνει ὁ μπάτης.

Καὶ ὅμως πόσο του αὔξαινε τὰ μαρτύριά του αὐτὸς ὁ μπάτης! Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ μουράγιο ποῦ γε κρυφῆ, δταν ἦτανε ρίγη, μὲ τραβηγμένα τὰ νερά, ἄφινε δυὸ πιθαμαῖς τόπο ἡ θάλασσα καὶ μαζευότανε κουλουριασμένο ἀπάνω στὰ μουσκεμένα φύλια. Ἀλλὰ δταν ἔπερνε μπάτης, ἡ θάλασσα ἔφτανε τὸν τοῖχο του μουράγιου καὶ τὸ ἐσκέπαξε ὁρθὸ ώς τὴν κοιλιά.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο δὲν τὸ ἐκουνοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ κάτω. Μονάχα, δταν ἄκουε τὴν ἀλυσσίδα τρῦ ἀγκουρέτου κανενὸς καϊκλοῦ ποῦ ἄρακε, ἐσηκόνουνταν, ἔγγαινε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ τρύπα του καὶ ἀγνάντευε τὴ θάλασσα μυρίζοντας τὸν ἀέρα καὶ δταν ἀκοστάριζε στὸ γιαλὸ κανένα βαρκὶ καϊκλοῦ ἐσούρνουνταν ώς ἐκεῖ, κουνῶντας τὴν οὐρά του στοὺς ναύταις. Ἀλλὰ τὸ ἔδιωγχαν μὲ πετριαῖς, γιατὶ εἶχε ὅλα τὰ σημάδια τῆς λύσσας τὸ παληήσκυλο τὰ γουδιασμένα μάτια του ἔγυάλιζαν, χώρια ποῦ εἶχε πάντα τὴν οὐρά του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σκέλια.

Στὸ τέλος ἐκεῖνοι ποῦ εἶχαν τὰ μαγαζεὶὰ στὸ γλαλὸ ἀποφάσισαν νὰ τοῦ δέσουν μὲ πέτρα νὰ τὸ φουντάρουν ἀπὸ την ἀκριὰ τῆς ξυλένικης σκάλας του λιμανιοῦ, γιατὶ οὐρλιακε πολὺ τὴ νύχτα καὶ θὰ ἔπερνε κανένα ὁ χάρος μὲ τὴ γρουσουζίτη του. Εἰδα κ' ἔπαθα νὰ τοὺς ἀλλάξω τί γνώμη μὲ πολλὰ παρακάλια τοὺς ἔλεγα πῶς ἔκλαιγε ἀπὸ τὸ καῦμὸ τῆς ἐρη-

μαζές του, μὰ ποῦ ν' ἀκούσουν. Ἐκεῖνο ποῦ τοὺς ἡσύχασε
ἡταν ὅταν τοὺς εἶπα, πῶς αὐτὸ τὸ σκυλὶ ξέρω ὅτι δὲν τρώει
τίποτα καὶ σὲ δῷ μέραις τὸ πολὺ θὰ φοφήσῃ μοναχό του.

* * *

Τὴν περασμένη εἶχε ἔρθει μιὰ γαλαξειδιώτικη γολέτα καὶ
τὸ ξημέρωμα κοντὰ τρεῖς ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ἔρριγνα μὲ τὴ
βάρκα της τὰ παραγάδια γιὰ νὰ τὰ σηκωσω μὲ τὴν ἄλμπα.

Εἶχαμε ἀγοιχτῆ ἀρκετὰ μακριά· καὶ ὅμως ἐκεῖ ποῦ ἐκυκ-
λάριζα, τὸ στεριανὸ τ' ἀγέρι ποῦ ἔβγαναν τὴν ωρα ἐκείνη ἡ
ξέραις, μοῦ ἔφερνε ἀδύνατο ξεψυχισμένο τοῦ σκύλου τὸ οὔρ-
λιασμα.

Σὲ λίγο, ἂν κ' ἐπέσαμε πολὺ πλειὸ γιαλὸ δὲν τ' ἄκουγα
πλειά.—Θὰ ἡταν ἀπάνω κάτω ἡ ωρα ποῦ ἐπρόβαλλε ἐκεῖ
ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Δεσφοίνας ὁ αὐγερινός.

Δὲν τὸ θυμόθηκα πλειὰ τὸ σκυλὶ καὶ ψάρευα, ὅσο ποῦ
βγῆκε ὁ ἥλιος. "Οταν στὸ τέλος ἐπήραμε ἀπάνω καὶ τὰ
δῷ παραγάδια ἐτραβήξαμε κατὰ τὸ γιαλό.

Ἐκεῖ στὴν ἀμμουδιὰ ἄκρη ἄκρη, ἡταν ξαπλωμένο τὸ
σκυλί, σὰν καθιστό, ὅπως ζωγραφίζουν τῆς Σφίγγες μὲ τὰ
πόδια ἐμπρός, μὲ τὸ λαιμὸ τεντωμένο, ἀγναντεύοντας τὸ πέ-
λαγο.

'Αλλὰ ἡταν νεκρό. Σέβυμμένα, γυαλωμένα τὰ ὄρθιανοιχτά
μάτια του, ξυλιασμένο τὸ κορμί του.

Τότε τὸ μικρὸ ναυτόπουλο, ποῦ μοῦ κρατοῦσε τὰ κουπλά :
— Μπᾶ, εἶπε, ὁ κουτσάφτης. Τὸ κακόμοιρο τὸ σκυλί!—
Τὸ εἶπαν καὶ τὸ καμαν σὶ αἴπονοι.

Πολὺ βαθειὰ συμπάθεια γιὰ τὸ ναυτόπουλο μὲ ἐκαμμαν γὰ
αἰσθανθῶ τὰ πονετικὰ του τὰ λόγια γιὰ τὸ δυστυχισμένο Ιδο.

— Τὸ γνωρίζεις, τοῦ εἶπα, παιδί μου, αὐτὸ τὸ σκυλί ;

— "Αμ δὲν τὸ γνωρίζω. Είναι ὁ κουτσάφτης ἀπὸ πα-
τριώτικο καράδι, ἀπὸ τὴ μπρατσέρα τοῦ Νικολοῦ τοῦ Στα-
μπᾶ. Εἶχαν πῆ πῶς θὰ τὸ διώξουν καὶ τὸ 'διωξαν.

— Καὶ γιατί τὸ 'διωξαν, παιδί μου ;

— Νά, δὲν ἡταν διόλου κακό. "Οσα κ' ἀν τού καναν, καὶ
ξύλο καὶ δέσιμο σφιχτό, γιὰ νὰ ἀγριέψῃ, αὐτὸ τίποτα. "Ενα
καρχόσκυλο, ξέρεις κύριε, πρέπει νὰ ἥναι ἄγριο, κακό, νὰ

γαυγίζει δυνατά και νὰ δείχνη πάντα νὰ δόνται. Αύτὸς ήταν γεννημένο ήμερο και καλός οστοι κι' ἄν εἴζυγοναν στὸ καράδι τοὺς κουνοῦσε τὴν οὐρά του. Δὲν ἐλόγιαζε κανένα γιὰ κλέφτη, δὲν ἔβανε μὲ τὸ νοῦ του κακὸ ὄνθρωπο...

Κ' ἐγώ, ως ἐκείνη τὴ στιγμή, εἶχα τὴ γελασμένη ἴδεα, ὅτι μονάχα ἀνθρώπους σδύννει και βουλιάζει σ' αὐτὸς τὸν κόσμο ἢ καλωσύνη.

Αγῆναι, Αὔγουστος τοῦ 1894.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Η ΟΣΦΡΗΣΙΣ

Ἡ αἰσθησις τῆς ὁσφρήσεως εἶναι μία ἐκ τῶν θαυμασιωτέρων δυνάμεων τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ. Εἰσερχόμεθα ἐντὸς κήπου και ἐνῷ μυρία ἀρώματα ἐπιπλέουσιν εἰς τὸν ἀέρα, κατορθοῦμεν νὰ ὁσφρανθῶμεν διακεκριμένως ἐκαστον ἐξ αὐτῶν. Πῶς δὲν ἀναμιγνύονται; Πῶς προσδάλλοντα συγχρόνως τὰ ὄργανα τῆς ὁσφρήσεως δὲν συγχέονται; Ἡ απάντησις εἶναι δυσκολωτάτη, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶναι οὐχ ἡττον ἀληθές. Οἱ χημικοὶ ἀδελφοὶ Φίσχερ ἵνα ἰδωσι μέχρι τίνος βαθμοῦ φθάνει ἡ εύαισθησία τῆς ὁσφρήσεως ἀνέμιξαν μετὰ τοῦ ἀέρος δωματίου 230 κυβικῶν μέτρων ἐλάχιστον ποσὸν ἀρώματος και μετὰ ταῦτα ἀφῆκαν ἀτομόν τι νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῷ δωματίῳ. Τὸ ἄρωμα διεκρίθη και ὥνομασθη ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ καίτοι μόλις 1 | 1,460,000,000 τοῦ μιλιογράμμου ἥδυνατο νὰ προσδάλῃ τὰ νεῦρα τῆς ριγός του! Πῶς συμβαίνει τοῦτο; Τὸ πῶς συμβαίνει εἶναι δύσκολον νὰ συλληφθῇ και νὰ ἐξηγηθῇ, ἀλλὰ συμβαίνει καθ' Ἑκάστην και συνειθίσαμεν τόσον εἰς αὐτό, ώστε δὲν μᾶς ἐκπλήττει ποσῶς.